

Danuta Brzezińska

Podążaj za tym, który wie – zaproszenie do „Biblioteki z Pasją”

Spis treści:

1. Wstęp
2. Warunki niezbędne do rozwijania pasji w bibliotece szkolnej
3. Możliwości oddziaływania nauczyciela bibliotekarza
4. Przykłady działań realizowanych w bibliotekach szkolnych
 - 4.1 Wykorzystywanie technologii informacyjnej
 - 4.2 Rozwijanie zainteresowań czytelniczych, literackich i dziennikarskich
 - 4.3 Zabawy w teatr i film
 - 4.4 Podróże w czasie i przestrzeni
 - 4.5 Wytwory manualne
 - 4.6 Języki obce w praktyce
5. Nowy model biblioteki szkolnej – pracowni niezbędnej do realizacji pasji uczniów i nauczycieli
6. Bibliografia

1. Wstęp

Ogłoszenie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej roku 2011/12 „Rokiem Szkoły z Pasją”, podobnie jak ogłoszenie poprzedniego „Rokiem Odkrywania Talentów”, stanowi niewątpliwą szansę na odmianę zakorzenionego wizerunku nudnej szkoły, jest odpowiedzią na zmieniającą się rzeczywistość. Założenia pomysłu wychodzą też naprzeciw naturalnym ludzkim dążeniom i oczekiwaniom naszych wychowanków, pozwalają docenić i polubić szkołę. (...) *uczeń będący w okresie intensywnego rozwoju, chce odkrywać swoje możliwości, zaspokajać ciekawość, odczuwać satysfakcję ze zdobywania wiedzy. Ma prawo podkreślać swoją własną tożsamość i odrębność, przeżywać radość z poszukiwania artystycznych form wyrazu dla swoich myśli i uczuć. Potrzebuje swobody, niezależności i kierowania swoim życiem według własnego programu*⁴.

Wszelkie nowe rozwiązania, aby w pełni mogły być realizowane, wymagają odpowiednich warunków. Główną przeszkodą bywają zwykle problemy materialne utrudniające odpowiednie wyposażenie pracowni w sprzęt techniczny, pomoce niezbędne do eksperymentowania i przeprowadzania projektów, czy materiały do prezentacji efektów pracy. Ogromną rolę mają tu do spełnienia organizatorzy edukacji. Hasło nie wystarczy by uczniowie mogli sprawdzić się w działaniu. Niezbędne zdaje się stworzenie „poligonu” do realizacji pasji. Niekoniecznie muszą być to wielkie inwestycje, czasem wystarczy tylko uzupełnienie, urozmaicenie zasobów już w szkole istniejących. Powinny jednak być na tyle uniwersalne, by zapewnić możliwość podejmowania różnorodnych wyzwań w warunkach zbliżonych do rzeczywistych. Trafnie ujął to John Dewey wyrażając *nostalgię za wcześniejszymi społeczeństwami, w których dziecko stawało się myśliwym dzięki rzeczywistemu uczestniczeniu w łowach i zabawach je imitujących. (...) liczenie słupków nie stanowi dla dzieci imitacji ekscytującej i rozpoznawalnej działalności z dorosłego życia. Ale*

⁴ M. Chomczyńska-Miliszkievicz, D. Pankowska: *Polubić szkołę*. Wyd. 3. Warszawa 1995, s. 9.

*pisanie programów grafiki komputerowej lub muzyki i latanie w symulowanej przestrzeni kosmicznej naturalnie bardziej przypominają realną działalność dorosłych*⁵.

Drugim, uważam, że ważniejszym aspektem dopuszczania pasji w szkole, wydaje się nastawienie wszystkich uczestników do zmiany przyzwyczajzeń, do łamania stereotypów, do akceptacji nowych form i metod pracy. Konieczna jest zmiana roli nauczyciela., który powinien opuścić katedrę, z wykładowcy zmienić się w doradcę, sprawić by uczniowie sami dochodzili do wniosków, korygować błędy, podsuwać rozwiązania, cierpliwie czekać na efekty poszukiwań, dostrzegać wysiłki, pochwalić, kiedy jest za co. *Młódzież woli mówić i działać niż słuchać, uczyć się bardziej na podstawie własnych niż cudzych doświadczeń. Stworzenie uczniom warunków umożliwiających odkrycie siebie, uzyskanie poczucia własnej wartości, dojrzewanie społeczne, a przede wszystkim przeżycie radości z własnego rozwoju – oto zadanie wychowawcy*⁶. Niby nic nowego. Wielu nauczycieli od dawna pracowało w ten sposób z własnego wyboru; teraz powinien być to obowiązek. To zadanie dla szkoły, mam nadzieję, że nie tylko w „Roku z Pasją”.

2. Warunki niezbędne do rozwijania pasji w bibliotece szkolnej

Wychodzenie naprzeciw zainteresowaniom uczniów i nauczycieli jest szansą na zauważenie użyteczności biblioteki szkolnej, na ujęcie jej w programie rozwijania pasji. Wszak podstawową rolą biblioteki szkolnej jest wspomaganie procesu dydaktycznego i wychowawczego, zatem powinna być tak zorganizowana i wyposażona, by zapewnić realizację różnorodnych potrzeb czytelników. W przypadku bibliotek szkolnych należy też uwzględnić profil placówki i etap edukacyjny, gdyż pewne potrzeby są typowe dla określonego wieku uczniów. Zasoby bibliotek powinny być gromadzone i aktualizowane pod tym właśnie kątem. Nowa podstawa programowa wprowadzana od 2008 roku jasno określa zadania biblioteki szkolnej i nauczycieli bibliotekarzy. Choć nie są one wyodrębnione jako osobne zagadnienia lub przedmiot, to w każdej omawianej kierunkowej działalności zalecana jest współpraca nauczycieli oraz odwoływanie się do potencjału materialnego i intelektualnego skupionego w szkolnej bibliotece. Takie są zalecenia prawa oświatowego. Niestety, warunki realizacji tych założeń bywają różne, ponieważ zależą od zasobności oraz świadomości samorządów lokalnych i innych organów prowadzących szkoły, ale także od wiedzy i determinacji dyrektorów. Czynnikiem hamującymi mogą być też brak zrozumienia wśród społeczności szkolnej, niedostateczne wyposażenie szkoły i biblioteki, a także zła organizacja pracy oraz nieodpowiednia kadra.

Z drugiej strony biblioteka szkolna, to jedyna interdyscyplinarna pracownia w szkole, która może być areną ponadprogramowych wydarzeń, tych nieuświadomionych, ale i tych oczekiwanych, na pewno potrzebnych naszym uczniom. *Jeżeli chcemy, aby uczniowie funkcjonowali na miarę swoich możliwości, dobrze się czuli w szkole, identyfikowali się z jej celami i wartościami, musimy sprawić, aby było to miejsce, w którym mogą zaspokoić swoje potrzeby*⁷. Biblioteka szkolna jest przyjazną przestrzenią, w której uczeń nie jest oceniany ani klasyfikowany, w której poszerza swoją wiedzę o świecie, w której „może”, ale nie „musi” podejmować zadania służące samodoskonaleniu. Przy ogólnym zrozumieniu tego aspektu, zaangażowaniu wszystkich odpowiedzialnych podmiotów (władz, dyrekcji, nauczycieli,

⁵ S. Papert: *Burze mózgów*. Warszawa 1986, s. 198.

⁶ M. Chomczyńska-Miliszkievicz, dz. cyt., s. 9.

⁷ M. Chomczyńska-Miliszkievicz, dz. cyt., s. 8.

rodziców i uczniów) może to być miejsce realizowania wszelkich pasji i wizytówka przyjaznej, rozwijającej talenty szkoły.

3. Możliwości oddziaływania nauczyciela bibliotekarza

Bibliotekarze często porównywani są do przewodników, tak jak oni, prowadzą czytelników po świecie informacji, wiedzy, literatury. Przesłanie Wergiliusza: *Podążaj za tym, który wie*, można potraktować jako zaproszenie do biblioteki. Pracownicy szkolnych bibliotek są nauczycielami i bibliotekarzami. Często mają również inne przygotowanie kierunkowe. To oni dbają o dobór odpowiednich zbiorów, ale też pracują z czytelnikiem. Oczywiście, rodzaj i zakres działań nauczycieli bibliotekarzy zależy w dużym stopniu również od ich cech osobowych, możliwości i zainteresowań. Otwarta formuła biblioteki dostępnej dla wszystkich, w dogodnych godzinach, jest idealnym polem do realizacji zainteresowań czytelników. Niezależnie od tego, czy trafią oni do biblioteki indywidualnie, czy w grupach; w jasno określonym celu, czy czasem bez celu; czy są wystarczająco zmotywowani, czy należy wzmocnić ich motywację – powinni odczuć zainteresowanie swoimi potrzebami i uzyskać wsparcie od nauczyciela bibliotekarza. Istotne jest jednak pewne zastrzeżenie – pomoc będzie polegała na wskazaniu kierunku i wykształceniu umiejętności uczenia się. A więc: nie – gotowy produkt, ale recepta na jego wykonanie; nie – wyczerpująca bibliografia, ale zasady wyszukiwania i gromadzenia informacji.

Nauczyciel bibliotekarz pracując systematycznie z grupą uczniów powinien przyjąć rolę trenera, który stymuluje efektywność pracy zespołu, wspiera jego działania, pomysły, pomaga rozwiązywać trudności, współtworzy drobne i większe sukcesy. By podejmowane przez niego starania były skuteczne, konieczna jest znajomość i stosowanie w kontaktach z uczniami reguł psychologicznych sterujących dobrą komunikacją i przebiegiem pracy w zespole. Robert Cialdini omawiając teorię i praktykę wywierania wpływu na ludzi, opisuje sześć głównych reguł: wzajemności, konsekwencji, społecznego dowodu słuszności, lubienia, autorytetu i niedostępności⁸. Należy też pamiętać o utrwalonych wzorcach osobowości, mechanizmach reakcji i ich wzmacnianiu, regule uproszczonej oceny szans, heurystyce sądenia, reagowaniu kontrolowanym. Bowiem we współczesnej szkole nauczyciel bibliotekarz nie tylko wypożycza książki. Poprzez ciągłe doskonalenie siebie może być także kompetentnym przewodnikiem dla innych. Według psychologa Elberta Hubbarda: *„Istnieje coś bardziej niespotykanego, coś o wiele lepszego niż zdolność. To jest zdolność rozpoznawania zdolności.” Dla nauczyciela lub przywódcy, który jest dość cierpliwy, by zaczekać na ujawnienie się zdolności, przeciętny człowiek potrafi zdobyć się na rzeczy nadzwyczajne*⁹.

4. Przykłady działań realizowanych w bibliotekach szkolnych

Różnorodna aktywność nauczycieli bibliotekarzy stwarza czytelnikom możliwości rozwijania zainteresowań, realizowania swoich pasji. Biblioteka jest w szkole jedyną pracownią interdyscyplinarną zdolną przygarnąć wszelkich pasjonatów. Tam właśnie, często skupia się młodzież, której „chce się chcieć”, która wykorzystuje swoją twórczą aktywność umysłową do samorealizacji. Intensyfikacja działań popularyzatorskich ma miejsce

⁸ R. Cialdini: *Wywieranie wpływu na ludzi*. Gdańsk 1999, s. 11-12.

⁹ A. L. McGinnis: *Sztuka motywacji*. Wyd.3, Warszawa 1993, s. 26.

rocznie w październiku – Międzynarodowym Miesiącu Bibliotek Szkolnych, natomiast „codzienna” oferta biblioteki jest aktualna przez cały rok szkolny. Praca pedagogiczna w bibliotece szkolnej rzadko bywa działaniem z góry zaplanowanym, cyklicznym, określonym z dużym wyprzedzeniem. Zwykle jest to wachlarz możliwości, z którego czytelnicy wybierają bliskie im treści. Poniżej opisuję najczęściej realizowane działania.

4.1 Wykorzystywanie technologii informacyjnej

Powszechne jest przekonanie, że najpotężniejszym wyzwaniem dla szkoły na dziś jest świat technologii informacyjnych. Kolejne pokolenia płynnie wchodzi w ten gąszcz, a uczniowie posiadają jakby wrodzone zdolności do obsługi urządzeń elektronicznych, a na pewno nie mają oporów przed ich testowaniem. Z drugiej strony, musimy zdawać sobie sprawę z faktu, że biegłość w stosowaniu nowoczesnych technologii nie zawsze idzie w parze ze świadomym ich użytkowaniem. Stąd instruktaż, nadzór i pomoc nauczycieli jest niezbędna do prawidłowego wykorzystywania komputerów i ich oprogramowania przez uczniów w szkole. Chciałabym zwrócić uwagę na dodatkowy aspekt szkolnej „przygody” z komputerem:

(...) dzieci mogą się uczyć wykorzystywania w mistrzowski sposób komputerów oraz, że ucąc się stosowania komputerów mogą zmienić swój sposób uczenia się czegokolwiek innego¹⁰.

Kilkadziesiąt tysięcy bibliotek szkolnych zaopatrzone w Internetowe Centra Informacji Multimedialnej (ICIM). Są to zestawy złożone z czterech komputerów z dostępem do Internetu oraz urządzenia wielofunkcyjnego. Nauczyciele bibliotekarze zostali przeszkoleni w zakresie obsługi ICIM. Technologia informacyjna w bibliotece nie jest celem samym w sobie, ale sposobem na rozwijanie siebie i poznawanie świata; tu trafiają wielbiciel projektowania, tworzenia filmów i prezentacji, grafiki komputerowej i fotografii cyfrowej; tutaj uczniowie przygotowują się do konkursów i opracowują multimedialne dokumenty; często tu właśnie powstają i są aktualizowane witryny internetowe szkół.

Godnym polecenia sposobem na wykorzystywanie umiejętności informatycznych naszych uczniów w bibliotece szkolnej jest realizacja projektów w ramach eTwinningu – europejskiej współpracy szkół realizowanej poprzez media elektroniczne. Ten rodzaj nauki przez zabawę sprawdza się idealnie zarówno wśród przedszkolaków, jak wśród licealistów. Udział w programie wiąże się z wykorzystaniem i poznawaniem najnowszych osiągnięć techniki, co rozwija kompetencje informacyjno-komunikacyjne, językowe oraz interkulturowe uczestników. Wszelkie informacje i narzędzia potrzebne do realizacji współpracy dostępne są na europejskim portalu internetowym www.etwinning.net. Programy zaprojektowane i koordynowane przez nauczycieli bibliotekarzy osiągają wysokie lokaty w cyklicznym konkursie „eTwinning w bibliotece szkolnej”.

¹⁰] S. Papert, dz. cyt., s. 8.

Fot. Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej w Szkole Podstawowej nr 3 w Toruniu

Bogaty wybór pomysłów na zastosowanie technologii informacyjnej i wykorzystanie sprzętu zgromadzonego w szkolnej bibliotece oferuje Centrum Edukacji Obywatelskiej, m.in. „Szkoła z klasą 2.0” – program kształtujący umiejętności samodzielnego myślenia, odpowiedzialnego korzystania ze źródeł i wykorzystywania wiedzy w praktyce, czy „Filoteka Szkolna” – program edukacji filmowej Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Biblioteki szkolne otrzymały pakiety polskich filmów opracowane na potrzeby zajęć szkolnych. Wielu nauczycieli bibliotekarzy brało udział w warsztatach przygotowujących do wszechstronnego wykorzystania materiałów „Filoteki szkolnej”.

4.2 Rozwijanie zainteresowań czytelniczych, literackich i dziennikarskich

Najczęstszym polem działalności nauczycieli bibliotekarzy jest rozwijanie zainteresowań czytelniczych. Akcje promujące czytelnictwo realizujemy w szkole i poza nią. Dzieci i młodzież, bez względu na wiek, chętnie uczestniczą w czytaniu: głośnym, cichym, nocnym, wspólnym; czytają dla siebie i dla innych. Cierpliwie podsuwamy uczniom książki, rozmawiamy o nowościach rynku wydawniczego, odkurzamy klasykę literatury. W rezultacie dzieci zaczynają czytać dla samej przyjemności czytania, mają bogate słownictwo, szerokie pola odniesień, odnoszą sukcesy w dziedzinach humanistycznych. Również w innych obszarach i problemach dnia codziennego traktują literaturę jak nauczycielkę życia. Biblioteki szkolne organizują dla swoich uczniów akcje propagujące czytelnictwo, np. konkursy pięknego czytania, recytacji, czytanie w nietypowych porach (np. nocą) lub miejscach, czy wielogodzinne maratony czytelnicze. W moim regionie od lat organizujemy Bydgoskie Biesiady Czytelnicze, na które zapraszamy znanych aktorów, dziennikarzy, polityków, pisarzy, sportowców i urzędników, by wspólnie z uczniami czytali wybrane przez siebie teksty. Przy okazji odwiedzamy i zwiedzamy różne instytucje kultury. Byliśmy m.in. w teatrze, muzeum, rozgłośni radiowej, telewizji, urzędzie, kawiarni artystycznej i ... na dworcu kolejowym.

Spotkania ubarwione są muzyką, a najmłodszy słuchacze wykonują ilustracje do przedstawianych treści. Uzupełnieniem tego typu działalności jest włączanie naszych uczniów i bibliotek do ogólnopolskich akcji, takich jak: Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom, Czytelmania, Apetyt na czytanie, Czytelnisco, Przyłapani na czytaniu itp.

Fot. Biesiada czytelnicza w Muzeum Okręgowym w Bydgoszczy

Konsekwencją odczytania bywają pasje literackie. Nasi uczniowie stają się autorami. Często nie mają jednak możliwości zaprezentowania swoich utworów lirycznych czy prób prozatorskich. Zorganizowanie im pola do zaprezentowania własnej twórczości zawsze spotyka się z zadowoleniem, buduje podstawy rozwijania talentów. Wprowadzenie dodatkowego wsparcia w postaci warsztatów literackich prowadzonych przez polonistę lub profesjonalnego twórcę może owocować odczuwalnym sukcesem adeptów literatury. Wskazanie możliwości doskonalenia, nawet publikowania wierszy, felietonów, opowiadań czy większych form literackich również poza szkołą, w czasopiśmie, na stronach internetowych, staje się dla zdolnych uczniów sposobem na poznawanie i wyrażanie siebie. Także na zrozumienie innych. Ciekawym przykładem takiego „zagospodarowania” pasji literackich naszych wychowanków jest „Literacki atlas Polski”, program edukacyjny, w którym uczniowie pod opieką nauczycieli tworzą teksty o lokalnych historiach, osobach, wydarzeniach. Tajniki sztuki dziennikarskiej poznają dzięki warsztatom prowadzonym przez reporterów oraz materiałom pomocniczym dostępnym na stronie internetowej Centrum Edukacji Obywatelskiej. Znajomość regionu i sposobów jego opisywania jest wykorzystywana w innych działaniach, które można połączyć wspólnym hasłem: *Moja Mała Ojczyzna*. Dużym zainteresowaniem cieszy się cykliczny konkurs „Obraz a słowo”, w ramach którego uczestnicy opracowują literacki opis dzieła malarskiego. W efekcie powstaje album plastyczno-literacki, ale przede wszystkim wzrasta świadomość wzajemnego przenikania tekstów kultury; przygotowujemy uczniów do zauważania i uznawania korelacji sztuk. Ta umiejętność może być przydatna do tworzenia prezentacji maturalnej, ale nade wszystko będzie potrzebna i użyteczna dla pełnego uczestnictwa w kulturze i kontynuowania literackich pasji. Często biblioteka szkolna bywa siedzibą redakcji gazetki szkolnej.

Fot. Uczniowski collage zdobi wnętrze czytelnicy językowej

To dobre miejsce dla rozwijania talentów dziennikarskich, a przy okazji szkoła sztuki edytorskiej. Uczniowska gazetka, to także szansa na poprawę komunikacji między młodymi ludźmi, ofiarami wytworzonej przez media tzw. *kultury mozaikowej*. Współcześnie tradycyjna gazetka może być zastępowana internetowym blogiem. Jeżeli zostawimy młodych ludzi bez fachowej pomocy, zrezygnujemy całkowicie z edukacji medialnej, to może się okazać, że nieświadomi przejętych wpływów ztratą możliwość bezpośredniego komunikowania się.

4.3 Zabawy w teatr i film

Niejeden człowiek, mały i duży, lubi bawić się w odgrywanie ról. Dlatego też zajęcia teatralne i filmowe to zawsze mile widziana oferta dla czytelników. Im młodsze dzieci, tym krótsza powinna być droga od propozycji scenariusza do prezentacji przed publicznością. Starsi uczniowie znajdują zadowolenie na każdym etapie przygotowywania przedstawienia, często sami współtworzą teksty, scenografię, dobierają muzykę; bywają reżyserami, operatorami, aktorami. Tworzenie wymyślnego, zastępczego świata pozwala im rozładować emocje, przekazać innym swoje wartości, a jednocześnie budować podstawy własnej pozycji w grupie, w społeczeństwie. Ćwiczenia emisji głosu, dykcji, śpiewu, pantomimy, czy poruszania się na scenie, kształtują nie tylko przyszłego aktora, ale i przyszłego uczestnika i odbiorcę kultury. Filmy i filmiki nagrywane przez czytelników mogą być obrabiane, montowane i prezentowane w bibliotecznych centrach informacji multimedialnej. Okazją do zaprezentowania własnych możliwości są międzyszkolne przeglądy teatralne, festiwale twórczości filmowej, choćby propozycje w ramach wspomnianej wcześniej „Filoteki szkolnej”. Biblioteka, podobnie jak teatr i film, jest zaczarowana; jest krainą wyobraźni, dlatego właśnie w niej można wyobraźnię uczniów kształtować.

Fot. Wystawa literatury dziecięcej w obrazach

4.4 Podróże w czasie i przestrzeni

Gdzie jest najwięcej atlasów historycznych i geograficznych? – W bibliotece szkolnej. Znanych jest dużo przypadków, że od błędzenia palcem po mapie zaczynały się wielkie pasje historyków, podróżników. Biblioteka szkolna oferuje o wiele więcej źródeł, nie tylko w formie pozólkłych tekstów źródłowych, ale też w postaci całego wachlarza tabel, zestawów, wykresów, instrukcji, wskazówek i map zapisanych na różnych nośnikach. To idealne miejsce, z którego każdy wyposażony w odpowiedni bagaż doświadczeń może wyruszyć w przeszłość i przyszłość, poznawać dalekie krainy i obyczaje bliskich sąsiadów. Równoległe z realizacją autorskich pomysłów nauczycieli bibliotekarzy, mamy do dyspozycji wiele projektów bazujących na znajomości historii i uwarunkowań geograficznych. Ciekawą ofertę stanowi program nazwany „Ślady przeszłości – uczniowie adoptują zabytki”. Uczestnicy poszukują zapomnianych zabytków, ciekawych przedmiotów codziennego użytku, fascynujących historii. Odkryte obiekty, miejsca i relacje otaczają pieczę i dbają, by pamięć o nich nie zaginęła. Od nauczyciela bibliotekarza mogą oczekiwać życzliwego zainteresowania i wsparcia, a przede wszystkim racjonalnej oceny i wyważenia proporcji między realnym otoczeniem ucznia, a wyidealizowaną przestrzenią historyczną lub geograficzną.

Kolejna propozycja, to: „Mapa Kultury – Ludzie. Miejsca. Klimaty”. Program jest realizowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Narodowym Centrum Kultury pod patronatem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Głównym narzędziem programu jest interaktywna mapa dokumentująca kulturę i historię miast, miejscowości i wsi zamieszczona na portalu: www.mapakultury.pl.

4.5 Wytwory manualne

Dzieci, szczególnie w młodszych klasach szkoły podstawowej, z wielkim zaangażowaniem oddają się pracom plastycznym i wytwarzaniu artykułów dekoracyjnych. Najczęściej wybierane techniki to papieroplastyka, zarówno formy płaskie (wycinanki, wyklejanki), jak i bardziej zaawansowane formy przestrzenne w postaci orgiami, kirigami i wyrobów z masy papierowej uszlachetnianej klejami, farbami lub gipsem. Tego rodzaju zajęcia prowadzone w bibliotece szkolnej łączy się z czytaniem albo opowiadaniem bajek, baśni, a postacie literackich bohaterów ożywają w twórczości dziecięcej. Starsi uczniowie realizują swe pasje manualne wyplatając makramy, zajmując się haftem, robótkami ręcznymi. Ostatnio bardzo modny jest decoupage – technika zdobienia przedmiotów poprzez oklejanie odpowiednio spreparowanej powierzchni wzorem wyciętym z papieru, następnie pokrywanie jej wielokrotnie lakierem. Tym sposobem można ozdabiać drewno, metal, szkło, tkaniny, plastik i ceramikę.

Zamysł łączenia tego rodzaju działalności z wydarzeniami czy wątkami literackimi pozwala na wykorzystanie efektów pracy do różnych celów, np. ozdobienia wnętrza biblioteki lub oprawy plastycznej imprez. Nauczyciele bibliotekarze starają się tak zorganizować zajęcia, by powstałe produkty były wykonane starannie i mogły znaleźć praktyczne zastosowanie, np. jako zakładki do książek, obrazki na ścianę, koszyczki do doniczek itp., często, jako prezenty. Nie każda sztuka musi być użyteczna, stąd przedmioty, których nie da się wykorzystać można wyeksponować na specjalnej lub cyklicznej wystawie.

4.6 Języki obce w praktyce

Pasją, która nie jest nowa, ale współcześnie nabiera nowego znaczenia jest poznawanie i doskonalenie znajomości języków obcych. Pozycja Polski w Europie i świecie otwiera przed naszymi czytelnikami możliwości swobodnego podróżowania i spotkań z wielojęzycznymi zbiorowościami. Kształtowanie kompetencji językowych w bibliotece szkolnej, to przede wszystkim zapewnienie dostępu do różnych pomocy naukowych na różnych nośnikach – od opracowań gramatycznych, podręczników i słowników po obcojęzyczną literaturę piękną, czasopisma, filmy. Nauczyciele bibliotekarze często współpracują z nauczycielami języków obcych w realizacji przedsięwzięć zakładających konieczność znajomości wielu języków. Ciekawą formą doskonalenia znajomości języków obcych jest wspomniany wcześniej eTwinning – międzynarodowa współpraca szkół z zastosowaniem technologii komputerowych realizowana w jednym wspólnym języku. Tego rodzaju projekty podejmowane są często przez nauczycieli bibliotekarzy, którzy wspólnie z innymi nauczycielami lub użyczając im bazy bibliotecznej, umożliwiają uczniom poznawanie języka obcego poprzez fascynującą zabawę.

Fot. Obcojęzyczne czasopisma w II Liceum Ogólnokształcącym w Bydgoszczy

Wspomnę tu o bibliotece, którą prowadzę od ponad 20 lat w II LO w Bydgoszczy, obecnie tworzącym Zespół z Gimnazjum autorskim. Stwierdzenie, że w niej pracuję byłoby tylko częścią prawdy, bo biblioteka to moja pasja. Połączenie jej z zamiłowaniem do języków obcych zaowocowało wydzieleniem dodatkowej czytelni, wypełnionej zbiorami książek, czasopism, płyt, kaset, filmów i gier – w językach nauczanych w naszej szkole (angielski, niemiecki, francuski). Mniejsze kolekcje dokumentów dotyczą języka rosyjskiego, esperanto, łaciny; gromadzę też pojedyncze wydawnictwa (rozmówki, przewodniki, podręczniki itp.) w innych językach. Najszerzej reprezentowany jest język niemiecki. Jest to efekt zakwalifikowania naszej biblioteki do projektu „Ludzie i Książki”.

Projekt powstał z inicjatywy rządu niemieckiego oraz kilku fundacji i ma na celu propagowanie języka niemieckiego w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Wśród 30 wybranych bibliotek 4 były z Polski: 3 uniwersyteckie i 1 licealna (nasza). Znaczne wsparcie finansowe mogłam wykorzystać na dowolne rodzaje zbiorów. Wspólnie z germanistkami (bibliotekę wyróżniono dzięki ich rzetelnej pracy) wyposażyłyśmy szkołę w poradniki, podręczniki, literaturę piękną, encyklopedie tematyczne, zarówno w postaci książek jak i wydawnictw multimedialnych; przez trzy lata w bieżącej prenumeracie otrzymywaliśmy 2 niemieckie tygodniki.

W naszym liceum są klasy z rozszerzonym językiem angielskim, a także wykładowym oraz podstawowym niemieckim i francuskim. Nasi uczniowie oraz studenci bydgoskich uczelni często korzystają ze zbiorów w językach obcych, np. przygotowując konkurs krasomówczy w języku angielskim, dwujęzyczne czasopismo polsko-niemieckie „Paleta”, czy Festiwal Frankofonii. Zasoby biblioteki szkolnej dają im szansę na doskonalenie znajomości wybranego języka. Są świetną bazą do rozwijania językowych pasji.

5. Nowy model biblioteki szkolnej – pracowni niezbędnej do realizacji pasji uczniów i nauczycieli

Model nowoczesnej biblioteki szkolnej został określony w rozporządzeniu Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego:

(...Realizację powyższych celów powinna wspomagać dobrze wyposażona biblioteka szkolna, dysponująca aktualnymi zbiorami, zarówno w postaci księgozbioru, jak i w postaci zasobów multimedialnych. Nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni odwoływać się do zasobów biblioteki szkolnej i współpracować z nauczycielami bibliotekarzami w celu wszechstronnego przygotowania uczniów do samokształcenia i świadomego wyszukiwania, selekcjonowania i wykorzystywania informacji. (Rozporządzenie MEN z dnia 23 grudnia 2008 r.)

„Rok Szkoły z Pasją” jest dla organizatorów edukacji dużym wyzwaniem. Jeżeli zamierzamy zachęcać uczniów i nauczycieli do realizowania swoich pasji w szkole, to należy zadbać o należyte warunki:

- miejsce (proponuję bibliotekę szkolną);
- kompetentne wsparcie (sprawdzi się nauczyciel bibliotekarz);
- porównywalna baza (oparta o uniwersalne standardy);
- dostępność dla zainteresowanych (więcej niż jedna godzina tygodniowo);
- atrakcyjna oferta odpowiednia do potrzeb (a nie możliwości).

Uczniowie, którym dane było realizować swoje pasje w gronie kompetentnych i życzliwych doradców, będą potrafili rozwijać je w dalszym życiu, dzielić się nimi. Ich stosunek do świata będzie żywym świadectwem ukończenia przyjaznej szkoły.

6. Bibliografia

- Andrzejewska Jadwiga: *Bibliotekarstwo szkolne. Teoria i praktyka. T.2: Praca pedagogiczna biblioteki*. Warszawa, 1996.
- Bono Edward de: *Naucz się myśleć kreatywnie*. Wyd.2. Warszawa, 1998.
- Brzezińska Danuta: *Biblioteka w szkole – luksus, potrzeba czy konieczność? W: Istnieć w kulturze. Między teorią a praktyką edukacyjną*. Red. Małgorzata Świącicka i in. Bydgoszcz, 2010, s. 121-131.
- Cialdini Robert: *Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka*. Gdańsk, 1999.
- Chomczyńska-Miliszkievicz Mariola, Pankowska Dorota: *Polubić szkołę*. Wyd.3. Warszawa, 1995
- Cote-Jallade Marie-Francoise: *Młodość – trud istnienia*. Gdańsk, 1995.
- Covey Stephen R.: *7 nawyków skutecznego działania*. Warszawa, 1998.
- Gordon Thomas: *Wychowanie bez porażek w szkole*, Warszawa, 1995.
- Hamer Hanna: *Rozwój umiejętności społecznych*. Warszawa, 1999.
- Hardingham Alison: *Praca w zespole*, Warszawa, 1998.
- McGinnis Alan Loy: *Sztuka motywacji*. Wyd. 3, Warszawa, 1993.
- Nagowska Monika: *Nowa podstawa programowa z pomocą biblioteki szkolnej*. Warszawa, 2010.
- Papert Seymour: *Burze mózgów. Dzieci i komputery*. Warszawa, 1996.
- Peiffer Vera: *Myśl pozytywnie*. Poznań, cop.1997.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dz. U. nr 4 poz.17.
- Saniewska Danuta: *Vademecum współczesnego nauczyciela bibliotekarza*. Warszawa, 2011.
- Theml Hubert: *Relaks w nauczaniu*. Warszawa, 1997.